

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА У ФОРМУВАННІ ПРОДОВольчої БЕЗПЕКИ

Квак М. В., к. е. н., доцент
Львівський національний університет імені Івана Франка

Зараз перед Україною стоїть нелегке завдання – формування та реалізація комплексної стратегії, яка б забезпечила підвищення конкурентоспроможності економіки, модернізацію виробничої бази та формування організаційно-інституційного середовища для європейської інтеграції держави. В умовах нинішнього особливого стану України пріоритетного значення набуває необхідність гарантування національної безпеки, в тому числі її невід’ємної продовольчої складової.

Продовольча безпека – якісна характеристика динамічного стану відкритої соціально-економічної системи, базовий критерій ефективності державної стратегії якісного продовольчого забезпечення, реалізації національних інтересів, підтримки дієздатності суб’єктів господарювання, збереження системи життєзабезпечення населення та необхідна умова функціонування національної економіки в режимі розширеного відтворення. Її можна охарактеризувати через поєднання внутрішньодержавних та міжнародних життєвих інтересів усіх людей, які відтворюють

взаємозв'язок глобальної агропродовольчої системи та національної економіки, стан галузей, конкурентні переваги виробників органічної продукції на аграрних ринках держави та за її межами. Завдання продовольчої безпеки стосуються збереження суверенності, незалежності держави і тісно пов'язані із правом власності українського народу на своє національне багатство (землю).

Необхідність негайного підвищення рівня продовольчої безпеки України спричинена:

- сучасним незадовільним станом сільського господарства, яке ґрунтується на екстенсивних методах;
- проблемою підвищення якості харчування, яка характеризує захищеність життєво важливих інтересів населення крізь призму охорони здоров'я та збільшення тривалості життя;
- послабленням практичного й комерційного напряму агроінноваційних розробок (зокрема, інноваційна активність нині притаманна 20-25 % усіх агровиробників);
- невідповідністю наукових здобутків потребам агровиробників;
- неефективністю заходів державного регулювання продовольчого ринку України;
- вимогами реалізації концепції сталого розвитку, яка справедливо вважається фундаментальною основою забезпечення продовольчої безпеки та життєдіяльності нинішнього та майбутніх поколінь.

На жаль, сучасна державна політика у сфері забезпечення продовольчої безпеки характеризується безсистемністю та неефективністю законодавчого забезпечення раціонального використання природно-ресурсного потенціалу, а також неузгодженістю або взагалі відсутністю механізмів дотримання законів, їх своєчасного коригування.

А досягти самодостатності (формування високого рівня продовольчої безпеки) без реалізації державної політики розвитку екологізації виробництва шляхом біологізації сільського господарства (виробництва екологічно чистої продукції з метою збільшення потоку біоінформації, запобігання змінам клімату) дуже складно. Адже головною, за своєю сутністю фізико-економічною, моделлю розвитку національної економіки, на нашу думку, є модель екологічно збалансованого, соціально орієнтованого та інноваційно-інвестиційного розвитку аграрної сфери України в умовах необхідності збільшення енергетичного бюджету землі.

Для активізації механізмів переходу на засади сталого (збалансованого) розвитку національної економіки України вкрай

важливим є формування стратегічного бачення ролі інноваційного управління процесами органічного агровиробництва, яке має ґрунтуватись на ефективному використанні його переваг, таких як підвищення конкурентоспроможності країни; природне відтворення факторів виробництва; збільшення конкуренції; вдосконалення соціальної, економічної та екологічної складових вітчизняної політики ресурсозбереження та ресурсовідтворення; втілення в життя перспективних форм інноваційно-інвестиційного планування (програмування); підвищення рівня життя населення тощо.

В цьому контексті велике значення для формування продовольчої безпеки України має органічне виробництво. Зокрема, слід виокремити його дві найважливіші сторони [1, с. 236]: організаційно-технологічну й економічну. Перша включає техніко-технологічну базу даного процесу – відмова від хімізації у рослинництві, використання відновлених ґрунтів, кормів природного землеробства у тваринництві, інноваційне забезпечення тощо. Друга характеризує рівень продовольчого платоспроможного попиту українських споживачів, прибутковість органічного виробництва, джерела збуту біопродукції, рівень оплати праці зайнятих у сільському господарстві. Так, у 2012 році заробітна плата сільськогосподарського працівника становила 2077 грн, тобто 69 % середнього його значення в національній економіці (3026 грн).

Згідно статті 14 Конституції України, земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Проте існує негативна тенденція безперервного зниження родючості ґрунту, при тому, що власне родючість є невід’ємним атрибутом здійснення органічного виробництва. За даними Федерації органічного руху України, частка площ під органічним землеробством у структурі сільськогосподарських угідь не перевищує 1% (середньоєвропейський рівень даного показника 3%). Водночас Україна є багатою на природні ресурси й має всі умови для збільшення даного індикатора сталості агробіосистеми до 5% [2, с. 66]. Через водну та вітрову ерозію кожного року втрачається 450 – 600 млн т родючого шару українського ґрунту. Без сумніву, новітнім критерієм ефективності функціонування економіки є гумусний шар землі, який протягом останнього десятиліття став гостродефіцитним (щорічні втрати дорівнювали 0,4-0,8 т/га). Тому, щоб наша держава розвивалась в умовах збалансованості соціально-економічних та екологічних інтересів, потрібно забезпечити умови для оздоровлення, відтворення, охорони та збереження природного багатства (основи органічного

виробництва), покращити життєві умови населення, збільшити обсяги інвестицій на реконструкцію основного капіталу економіки.

Ефективність розширення меж органічного виробництва у нашій державі стане каталізатором мультиплікативного ефекту підвищення рівня продовольчої безпеки на засадах сталого розвитку. Але, щоб такий ефект став реальністю, необхідно в управлінні процесом органічного виробництва враховувати причинно-наслідкові взаємозв'язки між економічною, екологічною, соціальною сферами функціонування держави і світу загалом та екзогенні й ендогенні чинники впливу на них.

Література

1. Мельник Л. Л. Природне сільське господарство в контексті продовольчої безпеки і агровиробників / Л. Л. Мельник // Інноваційний менеджмент збалансованого (сталого) природного агровиробництва : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 2014. – 352 с.

2. Шубравська О. В. Розвиток аграрного господарювання України на засадах економічної сталості / О. В. Шубравська // Економіка і прогнозування. – №2. – 2014. – С. 62-72.